

GRAN HISTORIA DE UN POLLÍ

**burro, ase, bestia y animal;
y molt desgraciat per una petita ilusió**

Un any per la primavera
que es cuan cantan las granotas,
un burro de quatre potas
va náixe de una sumera.

Es á dí; era un pollí,
que de cop burrus no hu són:
aquets, cuan venen al mon
ya semblan un xich fadrí.

Donchs sí; era una masia
allí ahont va naixe 'l hereu:
ara si escolteu, sabreu
la seva biografia.

Allí anava pasturán
y burneiján ab excés,
y al cap de tres anys no mes
ya se havia fet molt gran.

L' amo per negoci séu
sense guardarli cap mira,
un día 'l va portá á fra
y 'l va vendre ab un pitéu.

Aquell pagés molt trempat,
per veure si feya prova,
li comprá sarria nova,
es di, molt ben arriat.

Pero 'l feya treballá
donantli una vida amarga,
sempre doblantli la carga,
y també 'l feya llaurá.

Per menjá, moltes vegadas
no li feya mes que mofas;
y en lloch de darli garrofas
li donaba garrotadas.

Un día per diversió,
un poble que 'n diuhen Lilla,
lo burro, l' amo y sa filla
van aná á festa majó.

La filla á cavall anava
sense tení gens de pó.
y 'l seu pare, ab un bastó
detrás de tots dos anava.

Y per gran casualitat,
al mitg de la carratera
y pasaba una sumera;
vet aquí 'l burro alaromat.

Allí comensa á bramá,
ab las orelles molt dretas,
y sense mirá etiquetas
me la comensa á empaitá.

Se alsa 'l burro, y á la guerra
ab las potas del deván:
ya podeu aná pensan,
la noya de cap per terra.

En fi, ya podeu pensá
lo negoci com estava,
nada menos que ensanyava
tot lo que Dèu li va dá.

Allí hi va acudí tohom
que per aquell punt passava,
y es cla, com que ella xisclava,
la van tapá no se com.

Tan guapa y tan presumida
á redèu y com plorava;
hasta la cara 's tapava
de veures avergonyida.

Lo burro no hu pregunteu
quin modo de moure brega;
son amo pega que pega,
allí cridava tot Déu.

Al burro li deyan xó.....
y á la somereta arri.....
es dí, van moure un xibarri
que mes gran no 'l he vist jó.

Com mes al burro pegavan
éll repartía mes guits;
y 'ls feya ben aixerits
perque ab alguns carregavan.

Al fi, 's va aná assosegán
ab deu mil cops de bastó,
y cap á festa majó
la gent va ana xapescán.

Pero aquesta burra tan asa,
y la filla, y 'l pagés,
sense pensarsi gens mes·
sen van torná cap á casa.

Lo piteu tot disgustat;
y sa filla mitg baldada;
y 'l burro de la pegada
va quedá tot estovat.

Y me 'l van fe dejuná
lo mateix que á la canalla;
re de garrofas ni palla,
y sense portarlo á beurá.

Cuan ya van passá molts días,
lo burro tot fen lo ganso
se avía tornat mol manso
y van passá las manías.

Un altra día 'l paigell
li va da un altre pegada,
y 'l burro una mossegada
li va da prop del clatell.

Veyén que era mossegós
y guitós y bramadó,
aquell pagés per la pó
ya no se 'l enduya al tros.

Y no poguensen servi
perque ya no era possible:
va veure que era sensible
averlo de mantení.

Sense tenirli mes mira
pues no 'l podia aguantá,
al fi va determiná
portarlo á vendre á una fira.

Ya teniu aquell pitèu
tot resolt y tot formal
portán lo rúch pel morral
y aná cap á fira á peu.

Lo burro, guapo 'l seguía
anán travesant la serra,
y sempre ensumán per terra
y hasta reya d' alegría.

Al poble van arribá
y del firal á la plassa
lo pitéu ab molta trassa
en un pilá 'l va fermá.

Hi havia á terra, parada
de vasos, de casseroles,
de pláts, topins y cassolas
y molta pisa escampada.

Aquell crach aixeridet,
molt satisfet y mol terna
sen va aná á una taberna,
es clá, cap á fe'l quartet.

Un rato va reposá
com qui diu «no m' encaparro»
allí va fe 'l seu cigarro
y junt ab altres garlá.

Esplicán que duya un ase
que era mol valén y tendre,
y que éll lo volía vendre
y entornarsen cap á casa.

Mentres éll se estava allí
parlán ab molta catxassa,
escoltéu lo que á la plassa
al ruch li va suchsehí.

Un xicot de molta gresca
allí al burro 's va acostá
y á l' aurella li ficá
ensesos dos mistos d' éasca.

Lo burro, al sentirse alló
que 'l cremava ab gran excés
de cossas non vulguéu mes;
estava que feya pó.

Se va rompre las murrallas,
no podía assesegá,
tot lo de terra axafá,
y la gent ab grans riallas.

L' amo de aquella parada
cuan va veure aquell desfet,
se va torná boig y ximplet
de veures l' obra xafada.

Va arreplegá un samalé,
y al burru, sens compliments,
de cops ni va doná á cents
deixantlo tot fet malbé.

¡Pobre animal!... va fugí;
alló semblava una fiera,
y feu cap á una riera
y allí crech que 's va abaltí.

Lo pagés torná al firal
per vendre 'l burro aviat,
y va quedá mort, glassat
al no trobá l' animal.

Va preguntá y li van dí
lo que havia suchsehí;
«que 'l burro havia fugit»
y 'l mal que hi havia allí».

Que si aquell burro malvat
era seu, que pagaría
tot lo mal que allí hi havia,
y aixó tot com á amistat.

Lo pagés va pensá un rato
y va dí: que no era seu;
y va anyadí ab baixa veu:
«si d' acás lo trobo 'l mato».

Nada que 'l va abandoná
perquè no 'l fes sufrí mes,
y sense ruch ni dinés
al seu poble s' en va torná.

Dos gitanos mol trempats
que també á la fira anavan,
per la riera passavan
y 's van quedá tots parats.

Lo mes vell se 'n va adoná,
y com si alló no fos cert,
va di: Batu, ay, quin Quért (1)
va tot sol á pastorá.

L' altra va di: mala sort,
ya podém tocá *gelén* (2)
¿sentiu quina *cantipén*? (3)
anemsen que deu se mort.

No que s' viu va dí 'l mes vell
«á *gelát* (4) del seu cuartel
perque de tan de *maré* (5)
li foradaban la pell.»

Li van la cua agafá
dantli bonas estiradas,
y ab tres ó cuatra patadas
al últim lo van fe alsá.

«A salao, ya está dret»
va dí 'l jove tan contén:
«nada nada, fem *gelén* (6)
que 'n treurém algún quartet».

A la fira van aná
lo burro y aquells dos *garenos*

(1) Quért: vol dir burro. (2) Gelén: fugí. (3) Cantipén: pudó. (4) Gelát: fugit. (5) Maré: cops. (6) Gelén: fuigim.

y al firal, qui mes qui menos
tothom desitja comprar.

Un escombriaire mol curro,
se presenta en aquell momen
dihent que pel seu intén
volia comprar aquell burro.

Un gitano tot seguit
lo va montá molt liger; y
alló semblava un guerrero
tan tiesu y tan aixerit.

Lo feya aná com volia,
á depressa á poch á poch
li feya cualsevol joch
perque y tenen maestría.

Lo tracte van arreglá
sense regatejá gaire,
y llavors lo escombriaire
ab lo burro's va quedá.

Pero va suchsení un cas
que no es capicás dels més grans:
que sen á las sevas mans
ya no va volgué da un pas.

Li dona una garrotada
lo gitano en un costat,
lo burro, tot decantat,
per pó de una altra pegada.

Un altre cop de bastó
li pega al costat contrari,
y aquell burro perdulari
ballava d' alló milló.

Lo escombriaire va dí:
«mireu com remena'l cul»
aixó ho fa que no es gandul
y potser vol presumí.

«mireu com remena'l cul»
aixó ho fa que no es gandul
y potser vol presumí.

Lo gitano molt trempat
li va dí ab tota la fé:
«cuan éll remena'l cul
es que gasta vanitat».

L' escombriaire molt content
tot seguit va tocá'l dos
tot satisfet y orgullós
de tení un ruch tan valent.

Pero ya la va fe bona
ab tot aquell presumí,
que'l ruch se li va morí
ans d' arribá á Barcelona.

De plors ya non vulguen mes
y ab tot lo gran sentiment
lo va deixá en un torrent
perden lo burro y'ls dinés.

Pero aquell que'l va pelá
que era un blanqué feyu y vell,
va dí: que la seva pell
mol be la va aprofitá.

Ne van fe cosa molt bona,
pues sense rompres lo cap,
per Corpus tothom ya sap
que ya professó á Barcelona.

No l' busquéu per las estampas
lo gran cas, ya us el diré:
de aquella pell ne van fé
los dos timbals de las trampas.

Mort lo ruch, morta l' historia

F I